

Nr 277.

Av herr **Nordström** i Kramfors **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 269, med förslag till ändrad lydelse av § 86 regeringsformen och § 38 riksdagsordningen samt till införande i tryckfrihetsförordningen av en ny paragraf, betecknad såsom § 6, m. m.

1812 års tryckfrihetsförordning har alltid räknats som en av grundstenarna för den borgerliga demokratin i Sverige. Tid efter annan ha reaktionära regimer utnyttjat dess undantagsbestämmelser till det yttersta mot oppositionella tidningar och tryckalster. Men först år 1939—1940 har statsmakten gått till angrepp mot själva grundtankarna i 1812 års tryckfrihetsförordning. Redan den lag om transportförbud, som beslutats av innevarande riksdag och som nästan uteslutande riktas mot den radikala arbetarpressen, står i klar strid mot grundlagens anda och bokstav. I ännu högre grad är detta fallet med Kungl. Maj:ts proposition nr 269. Genom denna proposition, kompletterad med det redan antagna transportförbudet, och de förslag som ställas i propositionerna 268 och 270, utplånas själva grundtanken i 1812 års tryckfrihetsförordning om »varje svensk mans rättighet att utan några av den offentliga makten i förväg lagda, av tryckfrihetslagen ej föreskrivna, hinder utgiva skrifter; att sedermera inför laglig domstol kunna tilltalas för dess innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, given att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning». Det strider likaledes, liksom lagen om transportförbud, mot tryckfrihetsförordningens klara ord, att inga andra hinder än de i § 4 föreskrivna må resas mot föryttring av tryckta skrifter.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 269 skall Kungl. Maj:t på grundval av den lag som i propositionen föreslås kunna införa förhandsgranskning och förhandscensur av tryckta skrifter när krigsfara föreligger. Därtill skall regeringen, om krig utbryter, kunna meddela utgivningsförbud för periodiska skrifter, om innehållet »vid upprepade tillfällen visat sig ägnat att framkalla fara för rikets säkerhet eller skada rikets förhållande till främmande makt eller undergräva krigslydnaden» eller om »därmed åsyftats att förbereda samhällsordningens omstörtande med våldsamma medel eller med hjälp av främmande makt».

Om förhandscensuren, vilken sannolikt kommer att anförtros åt reaktionära ämbetsmän, stadgas endast att den skall »genomföras i den omfattning och ordning som prövas erforderlig och lämplig» och att granskningsmyndigheten skall äga »befogenhet att därvid meddela de föreskrifter som finnas påkallade».

De anförda citaten visa, att 1812 års tryckfrihetsförordning genom dessa bestämmelser bringas ur kraft och ersätts av det fullständiga godtycket. Det är den sittande regeringen som godtyckligt bestämmer den omfattning och ordning som anses lämplig för förhandscensuren och som ger direktiv för granskningsmännens förhandsingripande mot tidningar och andra tryckalster. Det blir den och dess censurtjänstemän, som efter antagandet av en sådan proposition bestämma vad som får yttras i den svenska pressen, som bestämma om krigsfara skall anses föreligga och om vad som »utgör fara för rikets säkerhet» eller »skadar rikets förhållande till främmande makt» eller »undergräver krigslydnaden» eller »förbereder samhällsordningens störtande». Bestämmelserna äro så tånjbara och fullmakterna så vida, att en sittande regering med denna lag i händerna kan förhandscensurera och i krigsfall förbjuda vilka oppositionella skrifter som helst. Ett genomförande av propositionen nr 269 betyder den svenska tryckfrihetens definitiva gravläggning.

Rätten att i tal och skrift kräva en annan regering har hittills hört till det svenska folkets oförytterliga rättigheter. Färska erfarenheter från andra länder visa huru betydelsefullt det är att pressen, även om det är krig, har rätt att kräva andra ministrar och generaler än dem som för tillfället inneha de ledande posterna. Genom de bestämmelser, som föreslås i proposition nr 269, får en regering möjlighet att undertrycka varje skriftlig opinion som kräver en bättre utrikes- eller inrikespolitik. En svag och oduglig regering får befogenhet att frångå svenska folket rätten att genom pressen kräva en annan och bättre regering.

Då vi icke kunna vara med om att ersätta 1812 års grundlagsfästa tryckfrihetsförordning med det likriktade och reaktionära godtycket på grundval av dessa tånjbara bestämmelser, hemställa vi,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 269.

Stockholm i maj 1940.

Axel Nordström.

S. Rönn-Christiansson.

K. Senander.

J. H. Brädefors.